

แนวทางการพัฒนารัฐกิจการเกษตรในอำเภอชายแดนจังหวัดตาก

ธีรศิลป์ กันธา* และคณะ**

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไปและเสนอแนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการรัฐกิจการเกษตรในพื้นที่ 5 อำเภอชายแดน จังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่างเป็นเกษตรกรจำนวน 397 ตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิเคราะห์เชิงปริมาณและวิธีวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพทั่วไปของรัฐกิจการเกษตรส่วนใหญ่แล้ว ปัจจัยในการผลิตจะซื้อจากร้านค้า ที่ดินทำกินเป็นของตนเอง การลงทุนจะลงทุนเองและขอสินเชื่อซึ่งทุนมาจากธนาคาร แรงงานจะใช้ทั้งในครัวเรือนและจ้าง พี่ที่ผลิตส่วนใหญ่จะเป็นข้าวโพด การผลิตจะเน้นการขายก่อนการบริโภคไม่มีการแปรรูปผลผลิตและไม่มีความรู้ในการแปรรูปผลผลิต ผลผลิตส่วนใหญ่จะเก็บไว้ในยุ้งฉางของตัวเอง ผลผลิตเกษตรจะนำไปขายในท้องถิ่นเองโดยจ้างรถมาขนส่ง ผลผลิตพลอยได้ของสินค้าเกษตรส่วนใหญ่จะไม่ได้เก็บไว้

2. แนวทางการพัฒนารัฐกิจการเกษตร พบว่า ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับนโยบายของรัฐในการส่งเสริมจัดหาแหล่งสินเชื่อ การพัฒนาแหล่งน้ำ การผลิตเมล็ดพันธุ์พืช การประกันราคาสินค้าเกษตร การพักรักษาหนี้ รวมถึงการพัฒนาการแปรรูปผลผลิตและการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์

คำสำคัญ: การพัฒนารัฐกิจการเกษตร, อำเภอชายแดน, จังหวัดตาก

*ธีรศิลป์ กันธา, อาจารย์ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

**อดิเรก พันเขียว, อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร; พัทธมณธ์ อ่อนเชด, อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร; ช่อพฤกษ์ ผิวภู่, อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร; ณัฐภาณี บัวดี, อาจารย์ประจำสาขาวิชาภูมิณีและเครื่องประดับ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร; กิตติเดช จินดาภักดิ์, อาจารย์โปรแกรมวิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร; พิพัฒน์ ยอดวิระพงษ์, นักบริหารงานทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร; โลมฤทัย วงษ์น้อย, นักวิชาการเกษตร สำนักงานเกษตรจังหวัดตาก; อรุณฯ ใจแก้ว, นักวิชาการเกษตร สำนักงานเกษตรจังหวัดตาก

Agribusiness Development in the Border Districts in Tak

Teerasin Kanta^{*} and Team^{**}

Abstract

The objectives of this study were to analyze general condition of agricultural businesses in Tak, and to figure out what management pattern is best suit agricultural businesses in 5 border districts of Tak province. The study samples were 397 farmers in the 5 border districts in Tak. Data were analysed through the quantitative and the qualitative method.

Study results showed that

1. In terms of general condition of agricultural businesses, most production factors, for instances fertilizers, pesticides, crop seeds and farming tools were not produced but instead purchased from shops while agricultural lands belong to the farmers themselves. Investment funds came from both the farmers' own pockets and bank loans. Labors were both family members and hired outsiders. The most common grown plant was corn. The priority for most farmers was selling crops, while eating and using them in family was less important. There was no agricultural corps processing and the famers did not know how to do so. Most of agricultural crops were kept in the barn, transported by hired trucks, and sold in the same village where they were planted. Most of agricultural by-products were not stored, and

2. In terms of agricultural business development, most agricultural businesses were well aware and paid attention to government policies on agricultural loans, water development, crops seed production, agricultural product price guarantee, debt moratorium and agricultural product processing and distribution.

Keywords: Agribusiness Development, Border District, Tak

^{*}Lecturer in Faculty of Management Science, Kamphaeng Phet Rajabhat University.

^{**}Adirek Funkhiaw, lecturer in Faculty of Humanities and Social Science, Kamphaeng Phet Rajabhat University, Phatharamon Onched; lecturer in Faculty of Industrial Technology Social Science, Kamphaeng Phet Rajabhat University; Chorpruek Piwku, lecturer in Faculty of Humanities and Social Science, Kamphaeng Phet Rajabhat University; Nattaphanee Buadee, lecturer in Faculty of Science and Technology Social, Kamphaeng Phet Rajabhat University, Kitidet Jidapat, lecturer in Faculty of Science and Technology Social, Kamphaeng Phet Rajabhat University; Pipat Yondweerapong, Administrative Officer Kamphaeng Phet Rajabhat University; Lomruthai Wongnoi, Subject Matter Specialist Tak Agricultural Extension Office; Oranuch Jaikhaw, Subject Matter Specialist Tak Agricultural Extension Office.

บทนำ

ธุรกิจการเกษตรของประเทศไทยได้เริ่มเกิดขึ้นมาอย่างช้านาน โดยเริ่มจากการค้าขายข้าวกับชาวต่างชาติ และได้นำเข้าเทคโนโลยีทางการเกษตรเข้ามาใช้เพื่อเพิ่มผลผลิตและต่อมาได้มีการผลิตสินค้าการเกษตรชนิดต่างๆ ออกมาอย่างมากมาย Goss and Burch, (2001) ดังนั้น ธุรกิจการเกษตรเป็นธุรกิจที่ครอบคลุมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร นับตั้งแต่การผลิต การนำเข้า การจำหน่ายปัจจัยการผลิต การผลิตสินค้าเกษตรในระดับฟาร์ม การรวบรวมสินค้าเกษตรจากเกษตรกรเพื่อส่งต่อไปในรูปแบบขายส่ง การแปรรูปและการส่งออก รวมทั้งการขายปลีกสินค้าเกษตร ผลิตภัณฑ์และผลผลิตพลอยได้ไปสู่ผู้บริโภค ซึ่ง สมคิด ทักษิณวิสุทธิ์ (2554) และ King et al.(2010) ได้อธิบายไว้ว่า ธุรกิจการเกษตรเป็นการดำเนินกิจกรรมทั้งหลายนับตั้งแต่การผลิตและจำหน่ายปัจจัยการผลิต การผลิตสินค้าเกษตรในระดับฟาร์ม การเก็บรักษา การแปรรูปสินค้าเกษตรและการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรและผลผลิตพลอยได้ หรือธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรทุกประเภทถือว่าเป็นธุรกิจการเกษตรทั้งสิ้น

จังหวัดตากเป็นจังหวัดที่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร จากข้อมูลผลิตภัณฑ์จังหวัด (Gross Provincial Product of Tak: GPP) ประจำปี 2552 พบว่า มูลค่าเพิ่มของการผลิตภาคการเกษตรมีมูลค่า ณ ราคาประจำปีเท่ากับ 8,583 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 7,117 ล้านบาท ในปี 2551 เท่ากับ 1,466 ล้านบาท โครงสร้างการผลิตในสาขาเกษตรกรรมจะเห็นได้ว่าการเพาะปลูกพืช เป็นสัดส่วนร้อยละ 83.6 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่มากที่สุด พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ 3 อันดับแรก ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ รองลงมาได้แก่ ถั่วเขียว และข้าว (คณะกรรมการเศรษฐกิจจังหวัดตาก คณะทำงานจัดทำผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดตาก, 2552)

โดยเฉพาะทางฝั่งตะวันตก ซึ่งประกอบไปด้วยพื้นที่ ในอำเภอแม่สอด อำเภอท่าสองยาง อำเภอพบพระ อำเภอแม่ระมาดและอำเภออุ้มผาง โดยมีพื้นที่ในการเพาะปลูกทั้งหมดในปี 2551 ประมาณ 850,000 ไร่ ผลผลิตที่สำคัญได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ เป็นต้น (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดตาก, 2553) ซึ่งเป็นผลผลิตที่สร้างมูลค่าให้กับชุมชนท้องถิ่นอย่างมหาศาล และเมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2547 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบอำเภอแม่สอด อำเภอพบพระ และอำเภอแม่ระมาด เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ส่วนอำเภอท่าสองยางและอำเภออุ้มผาง เป็นแหล่งสนับสนุนการผลิต โดยในด้านการเกษตรให้เน้นการเพิ่มผลผลิต และปรับปรุงพันธุ์พืช กระบวนการเพาะปลูก การเก็บเกี่ยวและการดูแลผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อประโยชน์ในการส่งออก และเป็นวัตถุดิบเพื่อป้อนเข้าสู่โรงงานอุตสาหกรรม จึงทำให้ต้องมีการพัฒนากิจกรรมทางธุรกิจการเกษตรให้สอดคล้องกับการพัฒนาพื้นที่ในปัจจุบัน

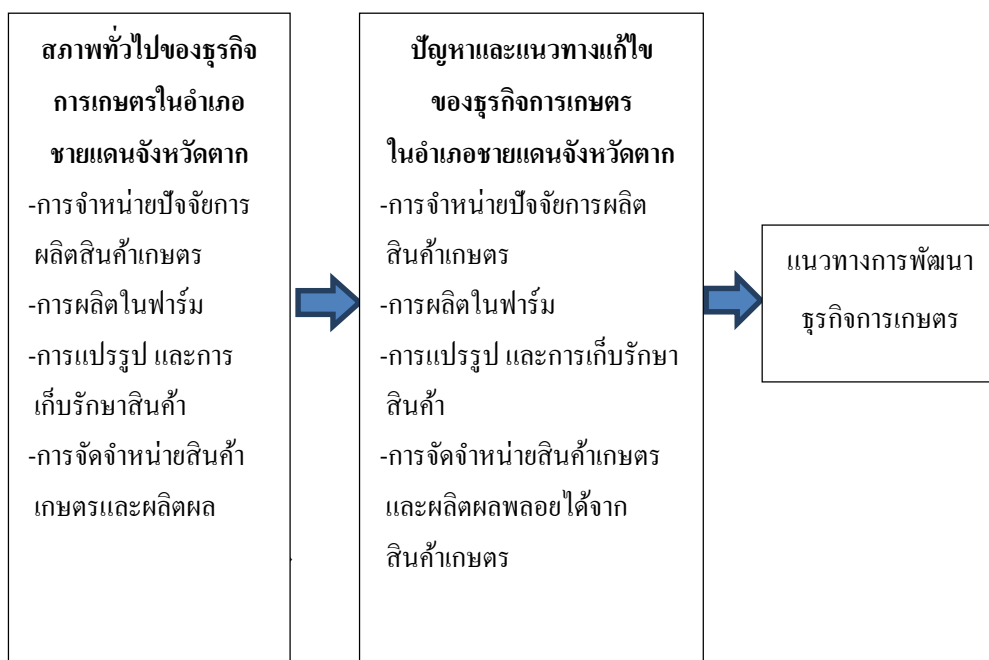
จากที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นจะเห็นได้ว่าธุรกิจการเกษตรเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับประเทศและจังหวัดตากเป็นอันมาก แต่ในการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจการเกษตรก็มีปัญหาที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการตั้งแต่เริ่มการผลิตสินค้าเกษตร การขนส่งและการกระจายสินค้าไปสู่ผู้บริโภคซึ่งมีต้นทุนที่สูง ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าหากมีการพัฒนาในเรื่องธุรกิจการเกษตร จะทำให้ระบบของการผลิตสินค้าเกษตรในอำเภอชายแดนจังหวัดตาก มีประสิทธิภาพได้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไปของธุรกิจการเกษตรในพื้นที่ 5 อำเภอชายแดน จังหวัดตาก
2. เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาระบบการบริหารจัดการธุรกิจการเกษตรในพื้นที่ 5 อำเภอชายแดน จังหวัดตาก

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยไว้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยนี้เป็นประชากรจากพื้นที่ 5 อำเภอชายแดน จังหวัดตาก จำนวน 46,078 ครัวเรือน แล้วใช้สูตรของทาโรยามาเน เพื่อหาขนาดของตัวอย่างได้ 397 ตัวอย่าง นอกจากนี้ ยังใช้ตัวอย่างจากผู้แทนสภาเกษตรกรจังหวัดตาก จำนวน 50 คน ในการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามสภาพทั่วไปของการดำเนินธุรกิจ การเกษตรและการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่ได้มีการเก็บรวบรวมไว้ เช่น หนังสือ ตำรา รายงานประจำปี และรายงานการวิจัย เป็นต้น สำหรับข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการสอบถามโดยใช้แบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามแนวทางการพัฒนาธุรกิจการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอชายแดนจังหวัดตาก ซึ่งจะใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์เพื่อช่วยในการวิเคราะห์ทางสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการจัดอันดับ โดยกำหนดเป็น 5 ระดับ และใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการธุรกิจการเกษตรในพื้นที่ 5 อำเภอชายแดน จังหวัดตาก โดยใช้กรอบเนื้อหาในการวิเคราะห์ได้แก่ การผลิต และการจำหน่าย ปัจจัยการผลิต สิ้นค้าเกษตร การผลิตผลผลิตการเกษตรในฟาร์ม การแปรรูปและการเก็บรักษา สิ้นค้าเกษตร การจัดจำหน่ายสินค้าเกษตร และผลิตผลพลอยได้ของสินค้าเกษตร

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของธุรกิจการเกษตรในอำเภอชายแดน จังหวัดตาก

สภาพทั่วไปของธุรกิจการเกษตรในการผลิต และการจำหน่ายปัจจัยการผลิตสินค้าเกษตรพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่พึ่งพาการค้าเป็นหลัก เช่น การซื้อปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ สารป้องกันและกำจัด

ศัตรูพืช และเครื่องมืออุปกรณ์ทางการเกษตร เกษตรกรมากกว่าร้อยละ 84 จะมีที่ดินของตนเอง การลงทุนทางการเกษตรมีทั้งของตนเอง และการขอสินเชื่อโดยแหล่งการกู้ยืมเงินหรือการขอสินเชื่อ ส่วนใหญ่มาจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร โดยคิดเป็นร้อยละ 67 และเกษตรกรส่วนใหญ่มีการใช้แรงงานทั้งแรงงานในครัวเรือน และการจ้างจากภายนอก คิดเป็นร้อยละ 65

สภาพทั่วไปของธุรกิจการเกษตรในการผลิตผลผลิตการเกษตรในฟาร์ม เกษตรกรส่วนใหญ่มีการผลิตข้าวโพดมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 79.80 ส่วนรูปแบบของการผลิตการเกษตร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการผลิตแบบกึ่งการค้า (เน้นขายก่อน เหลือค๋อยนำมาบริโภค) คิดเป็นร้อยละ 51.60

สภาพทั่วไปของธุรกิจการเกษตรในการแปรรูปและการเก็บรักษาสินค้าเกษตร การแปรรูปสินค้าน้ำตาลส่วนใหญ่เกษตรกรไม่ได้แปรรูปสินค้า มีการขายส่งต่อไปผู้รับซื้อ และเกษตรกรไม่ทราบว่าสินค้าน้ำตาลที่ขายแล้วนั้นนำไปแปรรูปต่อหรือไม่ คิดเป็นร้อยละ 80.90 เกษตรกรส่วนใหญ่จากการสำรวจพบว่ามีส่วนที่เก็บผลผลิตทางการเกษตร โดยสถานที่เก็บส่วนใหญ่จะเก็บไว้ในยุ้งฉาง

สภาพทั่วไปของธุรกิจการเกษตรในการจัดจำหน่ายสินค้าน้ำตาล และผลพลอยได้ของสินค้าน้ำตาล พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่นำสินค้าน้ำตาลทางการเกษตรไปขายด้วยตนเอง โดยขายภายในชุมชนท้องถิ่นและมีการขนส่งสินค้าน้ำตาลด้วยตนเองเช่นกัน ส่วนการเก็บผลผลิตพลอยได้นั้นเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้เก็บไว้ คิดเป็นร้อยละ 79.10

2. แนวทางการพัฒนาธุรกิจการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอแม่สอดชายแดน จังหวัดตาก

2.1 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาธุรกิจการเกษตรของเกษตรกร ในอำเภอชายแดน จังหวัดตาก สรุปได้ 4 ด้าน มีดังนี้

1) ด้านสภาพทั่วไปของธุรกิจการเกษตรในการผลิตและการจำหน่ายปัจจัยการผลิตสินค้าน้ำตาล เรื่องที่ต้องการให้มีการพัฒนามากที่สุดเป็นเรื่องของจัดหาแหล่งสินเชื่อการเกษตรอัตราดอกเบี้ยต่ำให้กับเกษตรกร ซึ่งดำเนินการโดยรัฐบาล

2) ด้านสภาพทั่วไปของธุรกิจการเกษตรในการผลิตผลผลิตการเกษตรในฟาร์ม เรื่องที่ต้องการให้มีการพัฒนามากที่สุดเป็นเรื่องการขึ้นนโยบายของรัฐ เช่น การประกันราคา การพักชำระหนี้ เพื่อกระตุ้นการผลิต

3) ด้านสภาพทั่วไปของธุรกิจการเกษตรในการแปรรูปและการเก็บรักษาสินค้าน้ำตาล เรื่องที่ต้องการให้มีการพัฒนามากที่สุด เป็นเรื่องการส่งเสริมให้เกษตรกร นำสินค้าน้ำตาลมาแปรรูป โดยการอบรมให้ความรู้

4) ด้านสภาพทั่วไปของธุรกิจการเกษตรในด้านการจัดจำหน่ายสินค้าน้ำตาลของเกษตรกรและผลผลิตพลอยได้ของสินค้าน้ำตาล เรื่องที่ต้องการพัฒนามากที่สุด เป็นเรื่องของการส่งเสริมให้มีการ

นำเอาผลิตผลพลอยได้จากการเกษตร ไปใช้ในการผลิตเป็นพลังงานทดแทน เช่น แกลบ ฟางข้าว ชังข้าวโพด เป็นต้น

2.2 ข้อมูลจากการระดมความคิดเห็นของเกษตรกร

จากการจัดเวทีเพื่อระดมความคิดเห็น เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาธุรกิจการเกษตรชายแดนจังหวัดตาก โดยมีตัวแทนจากสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดตาก และผู้แทนเกษตรกรในเขต 5 อำเภอชายแดน ซึ่งได้แบ่งกลุ่มเพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้แสดงความคิดเห็นพร้อมทั้งนำเสนอ 4 กลุ่มผลการระดมความคิดเห็นเป็นดังนี้

กลุ่มที่ 1 แนวทางการผลิตและการจำหน่ายปัจจัยการผลิตสินค้าเกษตร พบว่า เกษตรกรประสบปัญหา คือต้นทุนในการทำการเกษตรสูง เนื่องจากเกษตรกรพึ่งพาผลิตภัณฑ์เคมีเกษตร โดยทั้งหมดมีการใช้สารเคมีในการทำการเกษตร เมล็ดพันธุ์พืชมีราคาสูง แต่ราคาสินค้าเกษตรกลับมีราคาต่ำ ไม่เพียงพอต่อการลงทุน อีกทั้งการขาดแรงงานในภาคเกษตร ส่วนแนวทางแก้ไขปัญหาคือเกษตรกรจะต้องลดการใช้สารเคมีลงแล้วหันมาใช้สารชีวภาพมากขึ้น มีการแยกเก็บเมล็ดพันธุ์พืชไว้มีแหล่งสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ รวมไปถึงการกำหนดมาตรการการจ้างแรงงานต่างด้าว

กลุ่มที่ 2 แนวทางการผลิตผลผลิตทางการเกษตรในฟาร์ม พบว่า ปัญหาด้านทรัพยากรเสื่อมโทรม เช่น น้ำเน่าเสีย ดินเสีย เป็นต้น และไม่มีการสร้างฝาย อ่างกักเก็บน้ำในพื้นที่สูง ทำให้แหล่งน้ำไม่เพียงพอในหน้าแล้ง ส่งผลให้ผลผลิตตกต่ำ อีกทั้งเกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตเพื่อให้มีคุณภาพ ส่วนแนวทางแก้ไขนั้น ควรส่งเสริมให้มีการทำการเกษตรแบบอินทรีย์ มีการสร้างฝายกักเก็บน้ำในที่สูงและมีการส่งเสริมการวิจัยพืชที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่

กลุ่มที่ 3 แนวทางการแปรรูปและการเก็บรักษาสินค้าเกษตร พบว่า ไม่พบการนำผลผลิตการเกษตรมาแปรรูปมากนักซึ่งส่วนใหญ่จะแปรรูปเพื่อไว้บริโภคเองภายในครัวเรือน ซึ่งก็ได้มีการยกตัวอย่างผลผลิตที่คาดว่าจะสามารถนำไปแปรรูปได้ เช่น ข้าวโพด การแปรรูปส่วนใหญ่จะใช้ทำอาหารสัตว์ ส่วนเปลือกฝักข้าวโพดนำไปประดิษฐ์ดอกไม้ ชังข้าวโพดนำมาอัดเป็นถ่าน และส่วนที่เหลือไปกลบเป็นปุ๋ย

กลุ่มที่ 4 แนวทางการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตร และผลิตผลพลอยได้ของสินค้าเกษตร พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่คือขายผลผลิตการเกษตรไม่ได้ราคา ไม่มีตลาดในการรองรับสินค้า ซึ่งรวมไปถึงไม่มีการรวมกลุ่มทางการเกษตร และแหล่งเงินทุนมีน้อย ส่วนแนวทางแก้ไขคือควรมีการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรองมีการหน่วยงานภาครัฐเข้ามาสนับสนุน ให้ความรู้เรื่องพัฒนาการแปรรูปและแหล่งจำหน่าย

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ประเด็นที่สำคัญในการพัฒนาธุรกิจการเกษตรนั้น เห็นว่าการพัฒนาแนวนโยบายของรัฐ โดยเฉพาะสินค้าเกษตรมาแปรรูปพร้อมทั้งจัดหาตลาดเป็นประเด็นที่สำคัญ ทั้งนี้ เพราะผลผลิตการเกษตรค่อยข้างผันผวนอันเนื่องมาจากสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง บางปีผลผลิตสินค้าไม่สามารถที่จะระบายสินค้าได้ทันทำให้ต้องมีการส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตทางการเกษตรซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2550) และงานวิจัยของ รุ่งนภา พงศ์สวัสดิ์มานิต (2550) รวมทั้งของ Boehlje et al. (2011) ที่เน้นการพัฒนาประสิทธิภาพของการตลาดสินค้าแปรรูปเพื่อจำหน่ายภายในและภายนอกประเทศ นอกจากนี้ควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกรลดการใช้สารเคมีและหันมาใช้สารชีวภาพให้มากขึ้น ทั้งนี้เพราะจะเป็นการลดต้นทุนทางการเกษตรของเกษตรกรลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาญชัย สุขสกุล (2551) ที่ได้ส่งเสริมให้เกษตรกรในชุมชน ลดการใช้สารเคมีและร่วมกันคิดหาทางลดต้นทุนทางการเกษตร

ในด้านแนวทางการพัฒนาธุรกิจการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอชายแดนจังหวัดตากนั้น พบว่า ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาวิธีการแปรรูปผลผลิตและการจัดการสินค้า เช่นเดียวกับการดำเนินการส่งเสริมธุรกิจการเกษตรในด้านการสร้างรายได้จากการนำเอาผลพลอยได้ทางการเกษตรมาแปรรูปจำหน่าย เช่น แกลบ ฟางข้าว หรือ ช้างข้าวโพด นอกจากนี้รัฐบาลหรือผู้กำหนดนโยบายควรให้การสนับสนุนในด้านเงินทุนสนับสนุนปัจจัยการผลิต ในรูปของเงินกู้ หรือสินเชื่อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรในพื้นที่เขตชายแดนจังหวัดตาก ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม หรือขาดการส่งเสริมขององค์กรภาครัฐที่ตรงตามความต้องการของเกษตรกร ซึ่งการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการผลิต (Manufacturing) และปัจจัยการตลาดเป็นไปตามทฤษฎีสวนผสมทางการตลาด 4'ps (Marketing M18) ที่จะเป็นกลยุทธ์ที่สามารถใช้ประโยชน์จากผลิตภัณฑ์ทางการตลาดที่ได้ผลอย่างคุ้มค่า (ประวิทย์ อุ่นเพชร และบุญแสน เตียวบุญกุลธรรม, 2555) นอกจากนี้ผลการวิจัย ดังกล่าว ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อำพล ทัพทวิ, ทวนทอง เชาวศิริดี พงศ์ และสมชัย วงษ์นายะ (2556) ที่พัฒนากลยุทธ์การประกอบธุรกิจเคมีเกษตรในจังหวัดภาคเหนือตอนล่างและพบว่า กลยุทธ์ที่สำคัญคือ พัฒนาพื้นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบธุรกิจเคมีเกษตรให้เข้าถึงแหล่งเงินทุนจากสถาบันการเงินทั้งภาครัฐและเอกชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรมีการจัดตั้งองค์กรกลาง ในการดำเนินงานบริการธุรกิจทางการเกษตรที่ครบวงจรตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำหรือองค์กรกลางในการรวบรวมสินค้าเกษตรเพื่อเป็นศูนย์กลางในการจำหน่ายไปยังพื้นที่ต่างๆ

2. ควรมีการพัฒนาผลผลิตพลอยได้จากสินค้าทางการเกษตรให้สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ใหม่ เช่น ชังข้าวโพด มีการส่งเสริมให้นำไปผลิตเป็นไฟฟ้าพลังงานชีวมวล เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการพัฒนารูปแบบของธุรกิจการเกษตร เช่น พัฒนารูปแบบของระบบน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรพัฒนารูปแบบโลจิสติกส์สินค้าการเกษตร เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการเศรษฐกิจจังหวัดตาก คณะทำงานจัดทำผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดตาก (2552). สถิติ

ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดตาก (GPP) ฉบับปี พ.ศ. 2552. เอกสารเย็บเล่ม.

ชาญชัย สุขสกุล. (2551). การพัฒนารูปแบบการจัดการการตลาดธุรกิจชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเอง

ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประเภทธุรกิจการเกษตรของเกษตรกรปลูกมะขาม

หวานเพื่อการค้า จังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

ประวิทย์ อุ่นเพชร และบุญแสน เตียนกุลธรรม. (2556, มิถุนายน-ธันวาคม). แนวทางการพัฒนาการ

ตลาดของธุรกิจผู้เพาะถั่วงอก อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี. วารสารวิชาการเครือข่าย

บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ. 3(5):85-96.

รุ่งนภา พงศ์สวัสดิ์มานิต. (2550). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมเกษตร. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมคิด ทักษณาวิสุทธิ. (2554). ธุรกิจเกษตรเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดตาก. (2553). ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรและสหกรณ์จังหวัด

ตาก ปี 2553. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์.

อำพล ทัพทวี, ทวนทอง เขาวงกิตพงศ์ และสมชัย วงษ์น่ายะ. (2556, มกราคม-เมษายน). การพัฒนา

กลยุทธ์การประกอบธุรกิจเคมีเกษตรในจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง. วารสารวิชาการและ

วิจัยสังคมศาสตร์. 8(22): 45-59.

- Boehlje, M., Roucan-Kane, M., and Broring, S. (2011). Future agribusiness challenge: Strategic Uncertainty, Innovation and Structural Change. **International Food and Agribusiness Management Review**. 14(5): 53-82.
- Goss, J., and Burch, D. (2001, December). From Agricultural Modernisation to Agri-Food Globalisation: The Waning of National Development in Thailand. **Third World Quarterly**. 22(6): 969-986.
- King, R. P., Boehlje, M., Cook, M. L., and Sonka, S. T. (2010, May 10). Agribusiness Economics and Management. **American Journal of Agricultural Economics**. 92(2): 554-570.
